

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

Антимонопольне регулювання

освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства
спеціальність 073 Менеджмент
галузь знань 07 Управління та адміністрування
освітній ступінь бакалавр
інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Розробник: Тетяна ЩЕТИНІНА,
доцент кафедри публічного управління та
адміністрування, кандидат історичних наук, доцент

Гарант: Тетяна САЗОНОВА,
доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної,
кандидат економічних наук, доцент

Полтава
2022 - 2023 рр.

Назва навчальної дисципліни	Антимонопольне регулювання
Назва структурного підрозділу	Кафедра публічного управління та адміністрування
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> к. і. н., доцент Щетініна Тетяна Олексіївна <i>Контакти:</i> ауд. 494 (навчальний корпус № 4, 4 поверх) <i>e-mail:</i> tetiana.shchetinina@pdaa.edu.ua
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	073 Менеджмент
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Знання з навчальних дисциплін «Правознавство», «Економічна теорія», «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Маркетинг»

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти комплексного уявлення про комплексного уявлення про зміст діяльності, повноваження та завдання органів державної влади у сфері антимонопольного регулювання, про діяльність суб'єктів господарювання на засадах економічної конкуренції.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- освоєння здобувачами вищої освіти понятійного апарату дисципліни;
- засвоєння основних теоретичних положень та законодавчих засад раціонального використання антимонопольного регулювання;
- опанування процесуальних особливостей захисту економічної конкуренції.

<i>Компетентності:</i>	
<i>загальні:</i>	<i>фахові:</i>
ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу; ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ФК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. ФК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.
ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Антимонопольне регулювання держави щодо забезпечення умов конкурентної боротьби.

Конкуренція та монополія як об'єктивні властивості економіки. Захист конкуренції як діяльність держави. Об'єкти антимонопольного захисту. Соціально-економічні функції системи захисту конкуренції. Зарубіжний досвід забезпечення змагальності в правилах ринкового господарювання. Правова природа підтримки та захисту конкуренції в Україні. Загальна характеристика конкурентних відносин. Кількісні та якісні показники структури ринку.

Тема 2. Органи державної влади, які забезпечують підтримку та захист економічної конкуренції в Україні. Повноваження Антимонопольного комітету України як Уповноваженого органу у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання

Місце та роль Антимонопольного комітету України в системі органів держави. Підконтрольність та підзвітність Антимонопольного комітету України. Завдання та принципи діяльності Антимонопольного комітету України.

Система органів Антимонопольного комітету України. Порядок утворення і діяльності колегіальних органів Антимонопольного комітету України. Компетенція та повноваження Антимонопольного комітету України. Виключна компетенція Антимонопольного комітету України як вищого колегіального органу. Посадові особи органів Антимонопольного комітету України: порядок призначення та компетенція. Правове становище територіальних відділень Антимонопольного комітету України. Способи формування їх компетенції.

Принципи розмежування компетенції антимонопольних органів та інших органів державної влади. Взаємодія антимонопольних органів з органами влади та управління, із засобами масової інформації та громадськими організаціями.

Значення принципу недопустимості державної допомоги для конкуренції. Джерела правового регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні. Форми та види державної допомоги суб'єктам господарювання. Повноваження Уповноваженого органу у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання. Рішення у справах про державну допомогу суб'єктам господарювання.

Тема 3. Особливості регулювання діяльності суб'єктів природних монополій.

Природна монополія як об'єкт державного регулювання. Сутність, ознаки та специфіка природних монополій в Україні. Цілі, принципи, основні способи та інструменти державного впливу на функціонування ринків природної монополії. Завдання та методи цінового (тарифного) регулювання у сфері природної монополії. Особливості ціноутворення та державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій на окремих ринках.

Тема 4. Державна політика у сфері протидії зловживанню монопольним (домінуючим) становищем та недобросовісній конкуренції

Поняття зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку. Обмежувальна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань. Неправомірне використання суб'єктом господарювання ринкового становища.

Поняття недобросовісної конкуренції. Правова характеристика конкурентної взаємодії. Торгові та чесні звичаї у конкуренції. Правила професійної етики.

Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця). Неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки. Неправомірне використання товару іншого виробника. Копіювання зовнішнього вигляду виробу. Порівняльна реклама. Створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції. Дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця).

Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Тема 5. Контроль узгоджених дій та концентрації суб'єктів господарювання

Поняття та види узгоджених дій суб'єктів господарювання. Класифікація видів антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання. Узгоджені дії, які можуть бути дозволені. Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання. Органи, які наділені компетенцією щодо надання дозволу на вчинення узгоджених дій суб'єктів господарювання. Види рішень. Поширення інформації про узгоджені дії, які дозволені.

Поняття, способи та учасники концентрації суб'єктів господарювання. Випадки, в яких необхідне отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання. Органи, які наділені компетенцією щодо надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання. Види рішень у справах. Поширення інформації про концентрацію суб'єктів господарювання. Оформлення документів, що підтверджують сплату збору на надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання.

Тема 6. Антиконкурентні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

Поняття антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Суб'єктивні та об'єктивні ознаки антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю

Ринок адміністративних послуг як об'єкт антимонопольного контролю. Особливості формування та розвитку конкурентних відносин на ринку адміністративних послуг в Україні. Антиконкурентні дії органів державної влади: причини, форми прояву та способи усунення. Становлення та розвиток громадського контролю за діяльністю органів державної влади, місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління та контролю. Контроль за станом конкуренції на ринку державних закупівель.

Тема 7. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства.

Поняття та види порушень конкурентного законодавства. Види відповідальності за порушення конкурентного законодавства та стадії її здійснення. Строки притягнення до відповідальності. Рекомендації органів Антимонопольного комітету України. Висновки щодо кваліфікації дій суб'єктів господарювання. Господарсько-правова відповідальність за порушення конкурентного законодавства. Цивільно-правова відповідальність за порушення конкурентного законодавства. Адміністративна відповідальність за порушення конкурентного законодавства.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 120.

Кількість кредитів – 4.

Форма семестрового контролю – залік.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Робоча навчальна програма, презентація.

Політика оцінювання

Академічна доброчесність. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Оцінювання результатів навчання:

Програмні результати навчання	Форми контролю
ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень	Ведення конспекту лекцій Виконання завдань на практичних заняттях
ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації	Виконання завдань самостійної роботи Виконання завдань контрольної роботи

У межах кожної окремої теми навчальної дисципліни «Антимонопольне регулювання» здобувачі вищої освіти опановують у рівній мірі програмні результати навчання з передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни (ПРН 4; ПРН 12).

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Пороговий рівень оцінок, бали	
		Мінімальний	Максимальний
ПРН 4	50	30	50
ПРН 12	50	30	50
Разом	100	60	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом						
	ведення конспекту лекцій	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	Контрольна робота							
Тема 1. Антимонопольне регулювання держави щодо забезпечення умов конкурентної боротьби.	1	5	20	6	6						
Тема 2. Органи державної влади, які забезпечують підтримку та захист економічної конкуренції в Україні. Повноваження Антимонопольного комітету України як Уповноваженого органу у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання.	1	5			20	6	11				
		5									
Тема 3. Особливості регулювання діяльності суб'єктів природних монополій	1	5					20	6	11		
		5									
Тема 4. Державна політика у сфері протидії зловживанню монопольним (домінуючим) становищем та недобросовісній конкуренції	1	5							20	6	7
	1										
Тема 5. Контроль узгоджених дій та концентрації суб'єктів господарювання	1	5	20	6							11
		5									
Тема 6. Антиконтурентні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.	1	5			20	6					11
		5									
Тема 7. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства.	1	5					20	6			11
		5									
Разом по темам	8	60							×	×	68
Виконання завдань самостійної роботи	×	×	20	×					20		
Контрольна робота	×	×	×	12					12		
РАЗОМ	8	60	20	12	100						

Шкала та критерії оцінювання за рівнем досягнення результатів навчання

Рівень критерію	Межі оцінювання	Опис критерію	Форми контролю	Оцінка в балах
Високий	від 90 % до 100 %	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє для виконання творчих завдань демонструвати результати навчання; навчальна діяльність позначена вмінням в усній та письмовій формі самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти закономірності, робити вмотивовані висновки та відстоювати особисту позицію. <u>Програмні результати навчання (ПРН 4; ПРН 12) на даному рівні досягнуті у повному обсязі.</u>	ведення конспекту лекцій	1
			виконання завдань на практичних заняттях	5
			виконання завдань самостійної роботи	14-15; 5
			контрольна робота	5-6
Середній	від 75 % до 89 % балів	Знання здобувача вищої освіти при досягненні даного рівня дозволяють демонструвати істотні ознаки понять, явищ, розуміти та коментувати в усній та/або письмовій формі зв'язки між ними; здобувач вміє пояснити основні закономірності; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо); вміє робити висновки та виправляти допущені помилки, що дозволяє демонструвати в стандартних ситуаціях результати навчання. Проте, здобувачеві вищої освіти бракує власних суджень та системності висновків. <u>Програмні результати навчання (ПРН 4; ПРН 12) на даному рівні здобувачем вищої освіти в цілому досягнуті.</u>	ведення конспекту лекцій	0,5
			виконання завдань на практичних заняттях	4
			виконання завдань самостійної роботи	11-13; 4
			контрольна робота	3-4
Достатній	від 60 % до 74 %	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, за зразком виконує завдання як в усній так і в письмовій формі; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності, що дозволяє демонструвати лише частково аналіз процесів та явищ, вміння робити узагальнення, висновки позбавлені самостійності, відчувається розрив між набутими знаннями та їх практичним застосуванням. <u>Програмні результати навчання (ПРН 4; ПРН 12) на даному рівні здобувачем вищої освіти в основному досягнуті.</u>	ведення конспекту лекцій	0,5
			виконання завдань на практичних заняттях	2-3
			виконання завдань самостійної роботи	7-10; 2-3
			контрольна робота	1-2
Низький	до 60 % балів	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення <u>програмних результатів навчання (ПРН 4; ПРН 12).</u>	ведення конспекту лекцій	0
			виконання завдань на практичних заняттях	0-1
			виконання завдань самостійної роботи	0-6; 0-1
			контрольна робота	0

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Андрощук Г.О., Шкляр С. В. Конкурентне право: захист від недобросовісної конкуренції : Науково-практичне видання. Київ: Юстініан, 2012. 472 с.
2. Борисенко З. М. Конкурентна політика держави : підручник. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2013. 272 с.
3. Господарське право України : підручник : у 2 ч. / Андрєєва О.Б., Жорнокуй Ю.М., Гетманець О. П. та ін. Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. Ч. 2. 368 с.
4. Державне управління: підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України; ред. кол. : Ю.В.Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
5. Державне антимонопольне регулювання: підручник / В. Д. Лагутін, Ю. І. Боровик, О.В.Вертелева та ін.; за ред. В.Д.Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 480 с.
6. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 р. № 1682-III; редакція від 16.10.2020. *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text> (дата звернення: 15.01.2022)
7. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 7.06.1996 р. № 236/96-ВР; редакція від 16.10.2020. *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.01.2022)
8. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210- III; редакція від 13.02.2020. *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата звернення: 15.01.2022)
9. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993 р. № 3659- XII; редакція від 01.01.2021. *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12/ed19931126> (дата звернення: 15.01.2022)
10. Проект Загальнодержавної програми розвитку конкуренції в Україні на 2014- 2024 рр. *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошуковасистема*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48634 (дата звернення: 15.01.2022)

Допоміжні

1. Журик Ю.В. Антимонопольно-конкурентне право України : навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2011. 272 с.
2. Конкурентне право України: навч. посіб. / О. О. Бакалінська, О. В. Безух, О.В.Кологойда, І.В.Лукач, Н.Б.Пацурія, В.С.Щербина; за ред. В.С.Щербини, І.В.Лукач. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 380 с.
3. Лагутін В.Д. Конкурентна політика держави в умовах трансформації національної економіки : монографія / А.Г. Герасименко, Л.С. Головка, Л.І.Дідківська та ін. За заг.ред. В.Д. Лагутіна. Київ: КНТЕУ, 2008. 307 с.
4. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / Кол. авт.: Г. Л. Знаменський, В. В. Хахулін, В. С. Щербина та ін.; За заг. ред. В. К. Мамотова. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 688 с.
5. Уманців Ю.М. Корпоративні структури у глобальному конкурентному просторі : монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2012. 410 с.
6. Филюк Г.М. Конкуренція і монополія в епоху глобалізації : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2009. 404 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Верховна Рада України : офіційний веб-портал. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>
2. Антимонопольний комітет України : офіційний веб-сайт. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index>
3. Полтавське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України : офіційний веб-сайт (до реорганізації). URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/poltava/uk/index>
4. Східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України : веб-портал. URL: <https://eastmtv.amcu.gov.ua/>
5. Інститут Законодавства Верховної Ради України : офіційний сайт. URL: <http://instzak.rada.gov.ua/>
6. Юристконсульт : Народний правовий портал (Коментовані кодекси, науково-практичні коментарі чинного законодавства). URL: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks.html>
7. Електронна юридична бібліотека. URL: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka>
8. Студентський юридичний портал України. URL: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/41